

Dopingaineiden vaikutus ihmiseen ja doping-rikoksen tunnusmerkistö

Aram Nazhad

3/2023

TIIVISTELMÄ

Aram Nazhad: Dopingaineet ja dopingrikoksen tunnusmerkistö

Opinnäytetyön muoto: Kirjallisuuskatsaus ja lainopillinen opinnäytetyö

Julkisuusaste: julkinen

Ohjaaja: Pekka Björk

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Tässä opinnäytetyössä käsitellään dopingaineita ja dopingrikoksen tunnusmerkistöä. Opinnäytetyössä tuodaan esille yleisimpiä dopingaineiksi luokiteltuja lääkevalmisteita ja niiden vaikutuksia ihmiskehossa. Opinnäytetyössä käsitellään aineiden lisäksi myös niitä koskevaa lainsäädäntöä. Dopingaineiden käyttö on ollut urheilun varjopuolena jo pitkään. Vaikka dopingaineiden haitallisuus on tiedossa, on niiden käyttö tilastojen mukaan yleistynyt vuosi vuodelta.

Dopingaineita on tutkittu paljon sekä tieteellisessä että käytännön kontekstissa. Tämä johtuu siitä, että dopingaineiden käyttö on yleistä monissa urheilulajeissa ja sen vaikutukset ovat haitallisia niin urheilijan terveydelle kuin reilun pelin periaatteelle. Tutkimukset ovat auttaneet kehittämään testausmenetelmiä ja tunnistamaan uusia dopingaineita, jotta urheilijoiden reilu kilpailu voisi säilyä. Lisäksi dopingaineiden käyttöä on tutkittu myös lääketieteellisessä kontekstissa, jotta niitä voitaisiin käyttää turvallisesti urheilun ulkopuolella.

Tämä opinnäytetyö tarkastelee yleisimpiä dopingaineita ja niitä koskevaa lainsäädäntöä. Kirjallisuuskatsaus on tehty internetissä olevien sähköisten tietoaisteistojen sekä aihetta käsittelevien kirjojen pohjalta. Tarkoitus on kerätä tietoa jo tehdyistä tutkimuksista ja analysoida sitä siten, että lukijalle ei jää epäselväksi, miten nämä aineet vaikuttavat ihmiseen. Lisäksi opinnäytetyössä tulkitaan dopingrikoksen tunnusmerkistöä korkeimman oikeuden ratkaisun pohjalta. Ihmiset ovat pohtineet useilla keskustelupalstoilla, että miten dopingaineiden käyttö on Suomessa laillista, vaikka aineet voivat aiheuttaa hengenvaarallisia sairauksia. Tässä on tarkoitus selvittää, että onko asia tosiaan niin mustavalkoista.

Sivumäärä: 29

Tarkastuskuukausi ja vuosi: Maaliskuu 2023

Avainsanat: doping, anaboliset steroidit, lääkkeet, dopingrikos, korkein oikeus, rikoslainoppi

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	3
1.1 Tutkimuskysymykset	4
1.2 Tutkimusmenetelmä	4
1.3 Aikaisempi tutkimus aiheesta	5
1.4 Työn rakenne	6
2 Käsitteet	6
3 Dopingaineet	7
3.1 Lyhyesti aineiden kulusta Suomeen	8
3.2 Anaboliset steroidit ja testosteroni	10
3.2.1 Lääketieteellinen käyttö.....	11
3.2.2 Käyttötarkoitus dopingaineena	12
3.2.3 Haittavaikutukset: yleiset.....	13
3.2.4 Haittavaikutukset: elimistön hormonitoiminta.....	13
3.2.5 Haittavaikutukset: vakavammat sairaudet ja kuoleman riski.....	14
3.2.6 Haittavaikutukset: mielialahäiriöt	14
3.2.7 Anabolisten steroidien vaikutus aivoihin	15
4 Dopingaineita koskeva lainsäädäntö	15
4.1 Dopingrikos (RL 44:6).....	15
4.2 Törkeä dopingrikos (RL 44:7)	16
4.3 Lievä dopingrikos (RL 44:8).....	17
4.4 KKO: 2022:49.....	17
4.4.1 Käräjäoikeuden ratkaisu.....	17
4.4.2 Itä-Suomen hovioikeuden ratkaisu	18
4.4.3 Muutoksenhaku Korkeimmassa oikeudessa.....	19
4.4.4 Korkeimman oikeuden ratkaisu	19
4.5 KKO: 2008:51.....	20
4.5.1 Todennäköisen levittämistarkoituksen arvioinnin perusteista	20
5 Tietoperusta ja sen luotettavuuden arviointi.....	21
6 Tulokset	22

6.1 Tulokset aineiden vaikutuksista ihmiseen	22
6.2 Lainsäädäntöä koskevat tulokset.....	22
7 Johtopäätökset.....	23
7.1 Vastaukset tutkimuskysymyksiin.....	23
7.2 Miten dopingaineet vaikuttavat ihmiseen?	23
7.3 Millaisissa tilanteissa dopingaineiden käyttö ja hallussapito muuttuu rangaistavaksi?	23
7.4 Millaisia erityispiirteitä dopingrikoksen tutkinta pitää sisällään poliisin näkökulmasta?	24
8 Pohdinta.....	25
LÄHTEET	28

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan Suomessa dopingaineiksi luokiteltuja lääkevalmisteita. Opinnäytetyössä esitellään rikoslain 44. luvun 16 § ensimmäiseen momenttiin liittyvän asetuksen (705/2022) mukaisia dopingaineita ja niiden vaikutuksia ihmiseen. Pysin tutkimuksessa tuomaan esille erityisesti aineista johtuvat muutokset ihmisen elimistössä ja sitä kautta mahdolliset muutokset käyttäytymisessä, sekä muut psyykkiseen hyvinvointiin liittyvät seikat.

Dopingaineiden terveysvaikutusten lisäksi opinnäytetyössä käsitellään dopingaineita koskevaa lainsäädäntöä. Lain tulkitsemiseen hyödynnän korkeimman oikeuden ennakkopäätöksiä. Korkein oikeus antaa ennakkopäätöksiä, kun tarvitaan tulkintaa ja soveltamista. Ennakkopäätös on oikeusoppineiden mukaan sidoksissa vain tapaukseen, johon se on annettu, mutta se voi olla hyödyllinen muiden tapauksien ratkaisemisessa. Ennakkopäätös on juridinen ratkaisu, joka on tärkeä oikeuslaitokselle ja sen toiminnalle, sillä se tarjoaa tärkeää tietoa ja luentaa lain soveltamisesta sekä tulkinnasta tulevaisuudessa.

Valitsin kyseisen aiheen siitä syystä, että dopingaineiden käytön uskotaan lisääntyneen kilpaurheilun ulkopuolella. Koen aiheen olevan ajankohtainen, sillä olen törmännyt sosiaalisessa mediassa jatkuvasti nuoriin, jopa alle 20 vuotiaisiin somevaikuttajiin, jotka luovat kuntoiluun liittyvää materiaalia esimerkiksi YouTubeen. Näistä somevaikuttajista useat käyttävät selkeästi dopingaineita ja osa myös myöntää sen videoilla. Silloin kun joku ei suoraan kerrokaan käyttävän dopingaineita niin tällainen epäily herää minulle esimerkiksi silloin, kun henkilö pysyy erittäin pienessä rasvaprosentissa, mutta tästä huolimatta hän tekee poikkeuksellisen nopeaa edistystä lihaskasvun puolesta. On tietenkin mahdollista, että osa ihmisistä omaa erinomaiset geenit lihaskasvuun, jolloin häntä voidaan epäillä dopingaineiden käytöstä. Tässä opinnäytetyössä ei kuitenkaan tarkastella ihmisten genetiikkaa enemmän kuin on tarpeellista tutkimuskysymyksen osalta.

Tilastotietoa aktiivisista dopingaineiden käyttäjistä ei ole saatavilla. Viitteitä on kuitenkin siitä, että testosteronin ja anabolisten steroidien käyttö on nousussa. Dopingaineista ja niiden vaikutuksista sekä riskeistä tietoa välittävän A-klinikkasäätiön Dopinglinkin sivuilla kävi viime vuonna yhteensä 480 000 käyttäjää eli keskimäärin 40 000 käyttäjää kuukaudessa. – Kävijämäärät ovat lähes kolminkertaistuneet kolmen vuoden aikana Jukka Koskelon mukaan, joka on A-Klinikkasäätiön Dopinglinkin kehittämiskoordinaattori. (Kröger, 2020)

Kuntodoping on kilpaurheilun ulkopuolista dopingaineiden käyttöä. Arvion mukaan noin 10 000 henkilöä käyttää dopingaineita väestötasolla. Dopingaineiden käyttämisen tilastointi on melko haastavaa,

sillä valtaosa näistä henkilöistä ei myönnä käyttävänsä dopingaineita, vaikka kärsivät haittavaikutuksista. Vertaistietojen vaihto voi olla ainoa tiedonlähde, vaikka nämä tiedot eivät välttämättä perustu lääketieteelliseen tutkimustietoon. (Koskelo, 2015)

Kuntodopingin käytöllä pyritään tavoittelemaan nopeaa kehitystä suorituskykyyn ja näyttää fyysisesti paremmalta. Anabolisten steroidien käyttöön liittyy kuitenkin tunnettuja ja vakavia useisiin elinjärjestelmiin liittyviä riskitekijöitä. Kuntodopingissa useita anabolisia steroidivalmisteita yhdistetään suuriksi annoksiksi ja siinä otetaan usein muitakin lääkeaineita steroidien lisäksi. Tällainen käyttö lisää selkeästi haittavaikutuksien ilmenemistä. Yleisiä haittavaikutuksia miehillä ovat siittiötuotannon häiriö, hedelmättömyys ja anabolisten hormonien käyttöön liittyvä hypogonadismi, joka tarkoittaa siis testosteronin puutosta. (Hämäläinen, 2020)

Suomen Antidopingtoimikunnan oppaan mukaan dopingilla tarkoitetaan urheilijan suorituskykyä tehostavan vieraalla menetelmällä kuten lääkkeitä käyttämällä. (Kaarinen, 2008, 9)

1.1 Tutkimuskysymykset

Opinnäytetyössäni aiheena on yleisesti ottaen dopingaineiden vaikutus ja aihepiiriä koskevan lainsäädännön tulkinta. Dopingaineiden lainsäädäntö on mielestäni siitä mielenkiintoinen, että dopingaineille ei ole varsinaisesti säädetty käyttörikosta Suomen rikoslaissa, toisin kun esimerkiksi huumeiksi luokiteltujen aineiden osalta löytyy huumausaineen käyttörikos.

Tutkimuskysymykseni ovat tässä opinnäytetyössä seuraavat:

1. Miten dopingaineet vaikuttavat ihmiseen?
2. Millaisissa tilanteissa dopingaineiden käyttö ja hallussapito muuttuu rangaistavaksi?
3. Millaisia erityispiirteitä dopingirikoksen tutkinta pitää sisällään poliisin näkökulmasta?

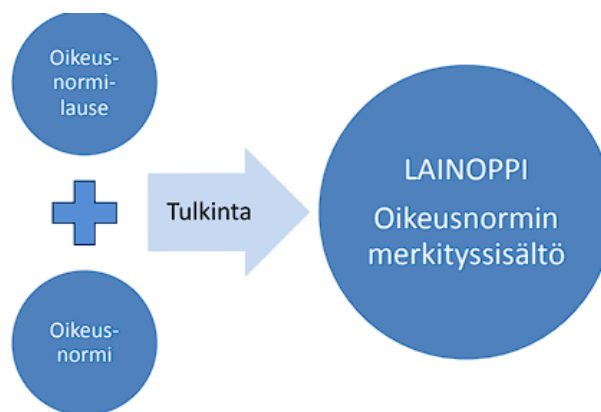
1.2 Tutkimusmenetelmä

Käytän opinnäytetyössäni tutkimusmenetelmänä kirjallisuuskatsausta. Opinnäytetyöni perustuu jo tehtyihin tutkimuksiin aiheesta. Kirjallisuuskatsauksen tulee täyttää tieteen metodille asetetut yleiset vaatimukset kuten julkisuus, itsekorjaavuus, kriittisyys ja objektiivisuus. Itsekorjaavuus tarkoittaa, että tutkimuksen virheet ja puutteet voidaan poistaa uusilla tutkimuksilla. Tutkimuskohteeni ominaisuudet ovat minun mielipiteistäni riippumattomia. (Haaparanta & Niiniluoto 1986, 12–16)

Kirjallisuuskatsauksen tyyppiä ovat kuvaileva, systemaattinen ja meta-analyysi. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on yleisin näistä kolmesta ja se on käytössä tässä minunkin opinnäytetyössäni. Kuvaileva kirjallisuuskatsauksella ilmiö pystytään laaja-alaisesti kuvaamaan ja tarvittaessa luokittelemaan tutkittavan ilmiön ominaisuuksiin. Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa tutkimuskysymykset ovat selkeästi väljempinä kuin meta-analyysissä ja systemaattisessa katsauksessa. (Salminen 2011, 6)

Opinnäytetyöni on osittain myös lainopillinen, sillä käytän dopingaineista säädettyihin lakeihin ja oikeuskäytäntöihin pääosin voimassa olevaa lainsäädäntöä ja korkeimman oikeuden ennakkopäätöksiä aiheeseen liittyen. Lainoppi tutkii oikeusnormeja ja niiden ajatussisältöä. Oikeusnormilauseet antavat informaatiota ja siksi lainopin keskeinen menetelmä on tulkinta.

Lainopin metodiopin puolesta on tärkeää, että pystytään tiedostamaan oman toiminnan luonne eli se, että lainoppi luo merkityssisällön oikeusnormin tulkinnan menetelmillä. (Hirvonen 2011, 37).

Kuvio 1. / Hirvonen 2011, 37

1.3 Aikaisempi tutkimus aiheesta

Puumala ja Paananen tekivät 2017 dopingrikollisuudesta Suomessa ja ulkomailla opinnäytetyön. Opinnäytetyö pyrki tuottamaan tuolloin ajankohtaisen katsauksen dopingin ympärillä olevasta rikollisuudesta, siihen kuuluvista ilmiöistä, kriminalisoinnista ja kansan asenteista. Opinnäytetyö on systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja siihen valittiin 13 tutkimusta. Tutkimuksessa todetaan, että dopingiin liittyvän rikollisuuden osalta johtopäätösten tekeminen on hankalaa, koska suurin osa dopingrikollisuudesta on piiloon jäävää. Haasteellista tutkimuksesta teki myös sen, että dopingrikollisuus on hyvinkin erilaista eri valtioissa. Suomen laki suhtautuu dopingaineisiin monella tapaa erilailla kuin muut valtiot. Puumalan ja Paananen opinnäytetyö ei mene pintaa syvemmälle siihen, mitä tulee dopingaineiden lainsäädäntöön. Lakipykälät käydään läpi, mutta esim. KKO:n tapauksiin ei perehdytä, koska

se ei ole heidän tavoitteensa opinnäytetyössä. Tämä on hyvä asia, koska itselläni on tarkoitus pohtia ja analysoida lainsäädäntöä korkeimmassa oikeudessa käsiteltyjen tapausten pohjalta.

Linkka Katja teki 2015 opinnäytetyön, jonka tavoite oli saada tietoa kuntoilijoiden dopingaineiden käytöstä Salon A-klinikan henkilökunnalle. Opinnäytetyössä käsitellään dopingaineiden käytön haittoja ja dopinglinkin tarjoamia palveluita. Opinnäytetyössä käydään pitkä lista läpi dopingaineita, huumeita ja jopa alkoholia sekä niiden vaikutuksia ihmiseen. Työ kuitenkin eroaa minun opinnäytetyöstäni siten, että minun tarkoitukseni on tarttua kaikista yleisimpään dopingaineeseen ja selvittää kaikki mahdolliset vaikutukset, mitä tuo kyseinen dopingaineeksi luokiteltu substanssi tekee ihmiselle.

1.4 Työn rakenne

Tutkimus alkaa johdannolla, joka esittelee tutkimuksen taustaa, tavoitteita ja merkitystä. Tämän jälkeen tarkastellaan tutkimusmenetelmiä ja kysymyksiä sekä aiempaa tutkimuskirjallisuutta käydään läpi. Aikaisempien tutkimusten yhteenvedon jälkeen käsitellään tutkimuksen käsitteitä, jotta tutkimuksen käyttämä terminologia on selvä kaikille lukijoille. Käsitteissä tulee ottaa huomioon se, että käsitteet ovat selitetty siten, mitä ne tarkoittavat juuri tässä opinnäytetyössä. Esimerkiksi dopingaine tässä opinnäytetyössä on ainoastaan Suomen laissa dopingaineeksi määritellyt lääkevalmisteet ja muut suorituskykyyn vaikuttavat aineet. Siihen ei oteta kantaa, mikäli jokin aine on luokiteltu dopingaineeksi toisen valtion lainsäädännössä. Käsitteiden jälkeen esitellään aineisto, mitä tutkimuksessa on käytetty. Aineisto koostuu pitkälti asiantuntijoiden tuottamasta informaatiosta aiheeseen liittyen. Viimeiseksi tarkastellaan lainsäädäntöä, joka liittyy tutkimuksen aiheeseen. Lopuksi esitellään johtopäätökset, missä käydään läpi vastaukset tutkimuskysymyksiin ja viimeinen kappale on omistettu omalle pohdinnalle.

2 KÄSITTEET

Androgeeni – mieshormoni, sukupuolihormoni.
Androstenedioni – steroidihormoni, syntyy kiveksissä, munasarjoissa ja lisämunuaisissa.
Anabolia – tila, jossa elimistö rakentaa energiavarastojaan: energian saanti on suurempi kuin sen kulutus.
Anemia – tila, jossa yksilön veren hapenkuljetuskapasiteetti keuhkoista kudoksiin on heikentynyt.
Dopingaine - rikoslain 44. luvun 16 § ensimmäiseen momenttiin liittyvän asetuksen (705/2022) mukaisesti Suomessa dopingaineiksi säädetty lääkkeet ja muut suorituskykyyn vaikuttavat valmisteet.
Estrogeeni – yleisnimitys estradiolille eli naishormonille

Enantaatti – orgaaninen yhdiste, käytetään esterien valmistukseen.
Esteri – orgaaninen yhdiste, joka muodostuu epäorgaanisesta tai orgaanisesta haposta, Esim. rikkihappo.
Fenyylipropionaatti – orgaaninen kemikaali.
Hypomania – Mielenterveyden häiriö, muistuttaa persoonallisuushäiriön oireistoa.
Propionaatti – propaanihapon protolysoituessa syntyvä anioni
Propaanihappo – karboksyylihappo, väritön kirkas öljymäinen neste. RL: Rikoslaki
Karboksyylihappo – orgaaninen yhdiste, joissa funktionaalinen ryhmä on karboksyyli-ryhmä – COOH. Esim. aminohapot.
Protolyysi – Kemiallinen happo-emäsreaktio, joka tapahtuu hapon ja emäksen välillä.
Puoliintumisaika – aika, jonka kuluessa puolet aineen molekyyleistä on hajonnut elimistössä.
Kognitio – Mielen ilmiöt, joita voi kuvata tai selittää erilaisen tiedon ja tietojen käsittelyllä.
Insuliiniresistenssi – poikkeava fysiologinen vaste insuliiniin sen kohdekudoksessa.
Intramuskulaarinen - lääkkeen antotapa: pistos lihakseen.
Suprafysiologinen – Luonnollisen määrän tai tilanteen ylittävä, Esim. hormonilääkitys.
Topikaalinen – lääkkeen antotapa: ihon kautta, Esim. ihon kautta imeytyvä lääkeainelaastari.
Oral - lääkkeen antotapa: suun kautta, Esim. Pilleri.
Leydigin solut – kiveksen välisoluja, jotka sijaitsevat kiveksien siementiehyiden välitilassa.
Libido – seksuaalinen halu.
Tali – Nisäkkäiden ihon talirauhasista erittyviä kuolleita epiteelisoluja ja rasvaa. Talin tehtävä on suojata ja voidella ihoa.
Talirauhanen – talia erittävä usein karvan juurituppeen avautuva verinahassa sijaitseva ihon rauhanen.

3 DOPINGAINEET

Ainetta harkitaan luokiteltavan dopingaineeksi, kun aine täyttää maailman antidopingtoimiston - WADA:n asettamista kolmesta kriteeristä vähintään kaksi. Yksi tällainen kriteeri kuuluu näin: ”Lääketieteellinen tai muu tieteellinen näyttö, farmakologinen vaikutus tai kokemusperäinen tieto, jonka perusteella aineen tai menetelmän käyttö voi parantaa tai mahdollisesti parantaa urheilusuoritusta.” (Vettenniemi, 2009, 17)

Dopingaineet eivät lähtökohtaisesti ole yhteiskunnassa yhtä merkittävässä roolissa, kuten huumausaineet. Dopingrikoksiin syyllistytään yleensä usean muun yleensä vakavamman rikoksen yhteydessä. Lisäksi, jos henkilö käyttää dopingaineita, mutta ei osallistu kilpailuihin, niin se ei oikeastaan kiinnosta ihmisiä. Dopingaineihin puututaan siinä vaiheessa, kun henkilö pyrkii voittamaan kilpailun käyttämällä näitä aineita, koska se loukkaa tuon kilpailun arvokkuutta. Dopingaineiden valvominen on myös erittäin haastavaa silloin, kun kyseessä ei ole eliitti urheilulaji, jossa kilpailua järjestävä taho testauttaa kilpailijat, koska erilaisia kilpailuja on paljon ja testaaminen kuitenkin on oma prosessinsa. (Mazanov, 2017, 184)

3.1 Lyhyesti aineiden kulusta Suomeen

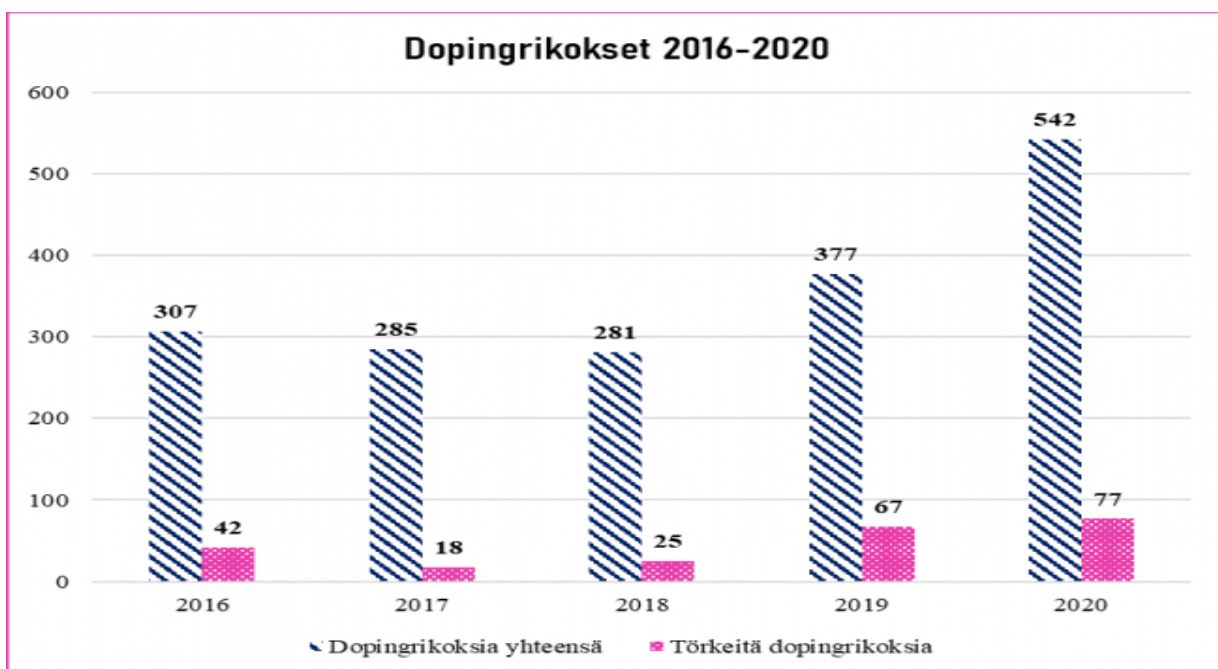
Dopingaineiksi luokiteltuja lääkevalmisteita salakuljettaa yksittäiset ihmiset ja järjestäytyneet rikollisryhmät. Aineita tuodaan Suomeen perinteisten salakuljetusmenetelmien lisäksi myös verkkokaupoissa. Tullin puolella jo pidemmän aikaa takavarikoitujen dopingaineiden enemmistö maahantuonnista löydetään posti- ja pikarahtiliikenteestä. Helsinki-Vantaan lentoasema on yksi keskeisimmistä paikoista, joissa näitä takavarikoita tehdään ulkomaanpostissa. Myös kotietsinnät, joita tullin ja poliisin suorittavat ovat isossa roolissa takavarikkojen osalta. Dopingaineita tulee vastaan myös muun rikostutkinnan yhteydessä. (Leskinen, 2021)

Viime vuosina tullin on paljastanut monia isoja laittomia dopingaineiden varastoita ja kauttakuljetuksia. Suomen maantieteellisen aseman ja toimivien liikenneyhteyksien vuoksi, sitä käytetään kauttakuljettuna dopingaineiden salakuljetuksissa. Suomella on keskeinen asema kauttakuljetuksessa esimerkiksi Helsinki-Vantaan lentoaseman vuoksi, koska hyvät lentoyhteydet muun muassa Aasian maista Suomeen vaikuttavat siihen, että Suomen kautta kuljetetaan suuri määrä tavaraa Eurooppaan ja sen ulkopuolelle. Dopingainelähetyksiä siirrellään Euroopan alueella eri valtioiden ja tullivarastojen välillä, kunnes erät häivytetään kauttakuljetuksesta. Aineet jäävät todennäköisesti levitykseen Euroopan laittomille markkinoille. (Leskinen, 2021)

Poliisin tutkimat dopingrikokset paljastuvat usein rikostutkinnan tai liikennevalvonnan yhteydessä. Dopingaineiden salakuljetus ja välittäminen on huumausainerikosten ohella hyvin merkittävä osa järjestäytyneiden rikollisryhmien toimintaa. Dopingaineita valmistetaan myös Suomessa. Tämä tapahtuu siten, että salakuljetetusta jauheesta valmistetaan kerta-annoksia piikillä injektoitavaksi tai tablettikoneella muotoillaan tableteiksi, joita sitten kaupataan myyjien vakiintuneiden asiakasverkostojen kautta. (Leskinen, 2021)

Verkkokauppojen kautta tilatut ja postilla toimitettavat dopingaineet ovat viime aikoina yleistyneet helpon saatavuuden, halpojen hintojen ja aineiden kotiinkuljetusten takia. Verkkokauppa ei katso aikaa tai maantieteellisestä sijaintia, vaan aineita voidaan toimittaa mihin tahansa, jopa syrjäisille haja-asutusalueille. Tällä tavoin myyjät saavat helposti uusia asiakkaita, jotka eivät muuten saisi dopingaineita käyttöönsä. Useat dopingaineita käyttävät henkilöt ovat poliisin ja tullin esitutkinta selvityksissä kertoneet, että dopingaineita ei olisi saatavilla ilman verkkomarkkinoita. Lähetyspakkausten rakennetaan lähtökohtaisesti huomiota heräämättömiksi, ja paljastumisen riskiä vähennetään myös jakamalla isommat tilaukset moniin pakettieriin ja vaihtamalla aineiden päämääriä. (Leskinen, 2021)

Korona-aikana dopingaineiden maahantuonnissa tilanne on säilynyt pitkälti samanlaisena. Matkustajaliikenteen rajoitusten takia salakuljetus on vain siirtynyt enemmän rahti ja postiliikenteessä. Suomen ulkopuolelta saapuvasta lähetystavarasta on tavattu törkeän dopingrikoksen edellytyksen rajan ylittäneitä määriä, joista on sitten suoritettu takavarikot. Aineet on tuotu Suomeen kuorma-autolla tai muulla vastaavalla tieliikennettä käyttävällä ajoneuvolla. Posti- ja kuriiriliikenteessä Suomeen tulee melkein joka viikko dopingaineita. Tullissa vuoden 2020 takavarikoista noin yhdeksän kymmenestä tehtiin posti- ja kuriiriliikenteestä, näistä suurin osa Helsinki-Vantaan lentoaseman ulkomaanpostissa. (Leskinen, 2021)

Kuva: Dopinglinkki - Dopingrikokset 2016–2020. Lähde: Keskusrikospoliisin dopingainerikollisuutta koskevat julkaisemattomat tilannekatsaukset. PolStat/Poliisi, toukokuu 2020.

Yllä oleva kuva antaa tilastotietoa vuosilta 2016–2020. Kuvasta pystyy päättämään, että dopingrikosten määrä on selkeästi kasvanut 2018–2020 välillä. Tätä voidaan pitää indikaattorina sille, että myös dopingaineiden kysyntä on noussut ja käyttö on yleistynyt.

Dopingaineista suuri osa on nykyään dehydroepiandrosteronia, mikä katsotaan useissa maissa täysin lailliseksi. Tällaisia tuotteita on helposti tilattavissa muun muassa Yhdysvalloissa olevista verkkokaupoista. Toisena takavarikoitujen aineiden listalla on testosteroni ja anaboliset steroidit. (Leskinen, 2021)

3.2 Anaboliset steroidit ja testosteroni

Dopingaineita on hyvin monia erilaisia. Valitsin tähän tarkasteltavaksi kaikista yleisimmät dopingaineet eli anaboliset steroidit ja testosteronin. Kappaleessa käydään läpi mitä aineet ovat ja miten ne käyttäytyvät ihmisen elimistössä. – ”Testosteroni että anaboliset steroidit ovat rikoslain mukaisia dopingaineita. Ne ovat suosituimpia dopingaineita.” (Seppälä, 2020)

Testosteroni on tärkein androgeeni elimistössä. Sillä sanotaan olevan mieshormonin rooli. Kiveksissä sijaitsevat Leydigin solut vastaavat suurimmasta osasta miesten elimistön testosteronituotannosta. Pieni osa testosteronia tuotetaan myös lisämunuaiskuorella ja ääreisosissa, joka tapahtuu androstenedionin muuntumisen kautta. Naisten elimistöissä testosteronipitoisuus on huomattavasti matalampi verrattuna miehiin. Testosteronilla on myös merkittäviä vaikutuksia naisten kehoon. Naisilla testosteroni muodostuu munasarjoissa ja lisämunuaiskuorella. (Seppälä, 2020)

Androgeenit aiheuttavat erilaisia vaikutuksia elimistössä, jotka voivat olla androgeenisia, anabolisia tai psyykkisiä. Androgeeniset vaikutukset sisältävät esimerkiksi siittimen ja eturauhasen kasvun, karvoituksen eri kehon alueilla ja kaljuuntumisen. Anabolisten vaikutusten joukossa ovat muun muassa kurkunpään kasvu, äänihuulten paksuuntuminen, rasva-aineenvaihdunnan muutokset, lihasten kehittyminen, rasvakudoksen väheneminen, talirauhasten kasvu ja verisolujen muodostuminen. Androgeenit vaikuttavat myös henkilön libidoon, potenssiin, seksuaalikäyttäytymiseen ja aggressiivisuuteen. (Seppälä, 2020)

Anabolisilla steroideilla tarkoitetaan synteettisiä testosteronijohdannaisia. Tällaisia steroideja on käytetty lääketieteessä pyrkiessään luomaan testosteronin anabolisen vaikutuksen ilman androgeenin haitallisia vaikutuksia, jotta niitä voisivat käyttää myös naiset ja lapset. Tämä tavoite ei kuitenkaan ole

täysin toteutunut. Siksi termi "anabolinen steroidi" on hieman harhaanjohtava, ja sopivampi ilmaisu olisi " Anabolinen androgeeninen steroidi ". (Seppälä, 2020)

Testosteroni on luonnollinen steroidi, joka toimii sekä anabolin että androgeenin stimuloijana elimistössä. Muut synteettiset anaboliset steroidit ovat muokattuja versioita testosteronista, jossa tavoitteena on lisätä anabolista vaikutusta ja vähentää androgeenista vaikutusta. Testosteronilla ja muilla steroideilla on samanlainen kemiallinen rakenne. Steroidien rakennetta on muutettu vaihtaakseen anabolin ja androgeenin suhdetta, annostustapaa, imeytymistä, kestoa ja estrogeenin muodostumista. Jokainen steroidi eroaa toisistaan anabolin ja androgeenin suhteessa, annostustavassa (oral, intramuskulaarinen, topikaalinen), imeytymisajassa, vaikutusajassa elimistössä sekä estrogeenin muodostumisessa. (Seppälä, 2020)

Testosteronin käyttö historian saatossa voidaan jäljittää vuoteen 1935, jolloin se onnistuttiin eristämään sonnien kiveksistä. Kuitenkin nopeasti huomattiin, että suun kautta otettu testosteroni aiheutti maksavaikutuksia ja sillä oli nopea puoliintumisaika. Tämän myötä markkinoille tuli injektoitavaa propionaattia ja myöhemmin 1950-luvulla tehokkaampi enantaatti. 1950- ja 1960-luvuilla lääketieteellisen kiinnostus androgeeneja kohtaan kasvoi ja vuoteen 1980 mennessä oli kehitetty lukematon määrä anabolisia steroideja, jopa yli tuhat erilaista. (Seppälä, 2020)

Seuraavassa luettelossa on lueteltu muutamia yleisiä laittomasti myynnissä olevia aineita. Sulkuihin on laitettu niiden tunnetuimmat kauppanimet.

- nandroloni (Deca-Durabolin, Retabolin, Laurobolin)
- testosteroni johdoksineen (Sustanon, Panteston)
- metandienoni (Dianabol, Danabol, Anabol, Metabolin)
- boldenoni (Equipose)
- trenboloni (Parabolan, Finajet)
- fluoksimesteroni (Halotestin)
- oksimetoloni (Anapolon, Anadrol, Androlic)
- stanotsololi (Stromba, Winstrol, Winstrol Depot)
- metenoloni (Primobolan, Primobolan Depot)

3.2.1 Lääketieteellinen käyttö

Anaboliset steroidit ja testosteroni ovat lähtökohtaisesti lääkärin määräämiä lääkkeitä, joita käytetään tietyn sairaushoidon tukemiseen. Näitä sairauksia ovat esimerkiksi aivolisäkkeen tai kivesten tuottaman testosteronin puute, anemia, osteoporoosi ja krooniset taudit, jotka liittyvät proteiinin puutteeseen ja hidastuneeseen kudoksen paranemiseen. Testosteronia käytetään myös hoitamaan miesten vaihdevuosisoireita. Viimeisten vuosikymmenten aikana testosteronin reseptillä käyttö on merkittävästi lisääntynyt niin Suomessa kuin maailmanlaajuisesti. (Seppälä, 2020)

Testosteroni-valmisteita on saatavilla useilla eri muodoilla, kuten ruiskutettavilla testosteroniestereillä (kuten propionaattia, enantaatti, fenyylipropionaatti, isokaproaatti, dekanoaatti, undekanoaatti) ja testosteroniundekanoaattikapseleilla, jotka otetaan suun kautta. Anabolisia aineita on tarjolla sekä ruiskutettavassa että tablettimuodossa. (Seppälä, 2020)

3.2.2 Käyttötarkoitus dopingaineena

Pääasiallinen tavoite anabolisilla steroideilla ja testosteronilla on lihaksikkaampi, suurempi ja parempi ulkonäkö. Huonot tulokset ja hitaasti etenevä lihaskasvu ovat toisia mahdollisia syitä niiden käyttöön. Kilpaurheilijat, jotka harrastavat voimailulajeja, käyttävät näitä lääkkeitä urheilutulostensa parantamiseen. Muut mahdolliset motiivit käytölle ovat treenitehon lisääminen, rasvanpolto, ikääntymisprosessin hidastaminen ja itseluottamuksen sekä mielialan parantaminen. (Seppälä, 2020)

Dopingaineiden käyttäjät käyttävät jaksottaisesti erilaisia kehon parantamiseen tähtääviä aineita. Nämä käyttäjaksot voivat kestää muutamista viikoista jopa vuosiin, mutta keskimäärin ne jatkuvat useita kuukausia. Käyttäjaksujen välillä on tapana pitää taukoja, joita kestää muutama kuukausi. Käyttäjaksota aloittaessa aineen suuruutta kasvatetaan vähitellen, ja käyttäjakson loppuessa aineen käyttäminen vähenee portaittain yhdestä kahteen viikkoon mennessä. Aineiden tauotusten tavoitteena on pienentää mahdollisia haitallisia terveysvaikutuksia ja suoda elimistölle aikaa palauttaa sen hormonitoiminta. Toinen käyttötapa on nimeltään ”veto ja ajelu”. Tällöin käytetään vuorotellen suurempia ja pienempiä annoksia. Tämä jakso ei sisällä taukoja, vaan käyttö on jatkuvaa. Väärinkäyttö on puolestaan ominaista siitä, että aineita käytetään yliannoksina tai useita erilaisia aineita samaan aikaan. Jotkut valitsevat oraalisia aineita nopean puoliintumisajan takia. Toiset puolestaan valitsevat lihaksensisäisiä aineita, joita käytetään usein viikoittain. (Seppälä, 2020)

Lääketieteellisessä steroidien käytössä on tavoitteena saavuttaa tietty fysiologinen taso elimistössä, mutta dopingikäytössä tavoitellaan jopa noin 40–100 kertaa suurempia pitoisuuksia (suprafysiologiset pitoisuudet). (Seppälä, 2020)

3.2.3 Haittavaikutukset: yleiset

Anaboliset steroidit vaikuttavat usean elimen toimintaan ja tämän takia niillä on useita mahdollisia haittavaikutuksia. Jotkut haittavaikutukset ovat lieviä ja ohimeneviä, mutta toiset voivat olla hengenvaarallisia. Haittavaikutusten riski kasvaa käytettäessä suuria annoksia pitkään aikaan. (Seppälä, 2020)

Anaboliset steroidit ja niiden haittavaikutusten tutkiminen on haasteellista monesta syystä. Monissa maissa niiden käyttö on kiellettyä, mikä tekee vaikeaksi saada tietoa niiden käytöstä. Pimeältä markkinalta ostettujen aineiden laatu ja määrä on epävarmaa, mikä vaikeuttaa niiden vaikutusten arviointia. Tämän lisäksi eettisistä syistä suuria annoksia ei voida testata ihmiskokein, ja eläinkokeiden tuloksia ei voida suoraan soveltaa ihmisiin. Lopuksi tutkimustiedot ovat usein spekulatiivisia ja perustuvat pieniin tapaustutkimuksiin ja lääkinällisessä käytössä tehtyihin tutkimuksiin. (Seppälä, 2020)

Anabolisten steroidien ja testosteronin väärinkäyttäjät ovat Suomen väestöpohjaisessa tutkimuksessa 4,6 kertaa suuremmassa vaarassa kuolla ennenaikaisesti verrattuna verrokiryhmään. Tanskassa tehdyssä vastaavassa tutkimuksessa, anabolisten steroidien käyttäjillä oli kolme kertaa suurempi kuolleisuus verrattuna kontrolliryhmään seitsemän vuoden aikana. Lisäksi heillä oli selkeästi useampia sairaalassa käyntejä. (Seppälä, 2020)

3.2.4 Haittavaikutukset: elimistön hormonitoiminta

Silloin kun ihminen ottaa testosteronia tai anabolisia steroideja suurempia määriä kuin tarpeen, seurauksena voi olla hormonaalisia ja lisääntymisterveydellisiä häiriöitä. Miehillä oman hormonituotannon väheneminen johtuu heikentyneestä hormoneja tuottavista elimistä, kuten kiveksistä, jotka kärsivät rakenteellisista muutoksista. Hedelmättömyys ja seksuaalitoimintojen heikkeneminen ovat tavallisia seurauksia. Nämä muutokset voivat olla väliaikaisia tai kestää vuosia, ja joskus ne eivät parane ollenkaan. Miehillä käytön jälkeen voi ilmaantua rintakipuja ja rintojen kasvua (gynekomastiaa), sillä testosteroni ja osa anabolisista steroideista muuttuu estrogeeniksi. Naisilla anaboliset steroidit ja testosteroni aiheuttavat hiusten lähtöä, klitoriksen kasvua, äänen madaltumista, rintojen kutustumista, iho-ongelmia kuten aknea ja miehistä karvoitusta. Osa näistä muutoksista voi jäädä pysyviksi käytön lopettamisen jälkeen. Nuorilla, jotka ovat kasvuvaiheessa, hormonaaliset häiriöt voivat johtaa lyhytkasvuuteen. Kasvuvaiheessa anabolisilla steroideilla katsotaan olevan vahingollisemmat seuraukset aikuisiässä aloitettuun verrattuna. (Seppälä, 2020)

3.2.5 Haittavaikutukset: vakavammat sairaudet ja kuoleman riski

Anaboliset steroidit ja testosteroni voivat voimakkaasti muuttaa rasva-arvoja yliannoksina käytettyinä. Ne vaikuttavat myös verensokeriin ja veren normaaliin hyytymiseen, mikä lisää aivoinfarktin, aivohalvauksen sekä sydän- ja verisuonitautien riskiä jatkuvan käytön seurauksena. Steroidit voivat myös heikentää sydämen supistusvoimaa ja aiheuttaa sydänlihaksen rappeutumista, altistaen rytmihäiriöille ja äkkikuolemalle. (Seppälä, 2020)

Anabolisten steroidien ja testosteronin käytöstä tiedetään, että se voi pahentaa diabeteksen tilaa. Käyttö voi lisätä insuliiniresistenssin ja diabeteksen riskiä ja aiheuttaa esidiabeteksen. Jako toisten käyttäjien kanssa olevilla ruiskuilla voi aiheuttaa infektion, kuten hepatiitin tai HIV:n, leviämisen veren välityksellä. (Seppälä, 2020)

Anaboliset steroidit ja testosteronin liika käyttö lisää myös syövän ja maksavaurion riskiä. Tablettien muodossa ottaminen on maksalle haitallisempaa kuin ruiskemuoto. Maksataudit vaihtelevat lievästä soluvauriosta ja keltaisuudesta vaarallisiin maksakasvaimiin, joilla on huono ennuste hoidon jälkeenkin. (Seppälä, 2020)

3.2.6 Haittavaikutukset: mielialahäiriöt

Anaboliset steroidit ja testosteroni vaikuttavat myös aivoihin. Ne vaikuttavat alueisiin, jotka säätelevät mielialaa, seksuaalisuutta ja aggressiivisuutta. 20–30 % henkilöistä, jotka käyttävät ylisuuria annoksia testosteronia ja anabolisia steroideja, ilmaisee selviä mielenterveysongelmia steroidijakson aikana, kuten masennusta, ahdistusta, psykoottisia reaktioita, hypomaniaa ja heikentyneen kognitiivisen suorituksen. On arvioitu, että noin kolmasosa anabolisista steroidien käyttäjistä kokee riippuvuutta niistä. (Seppälä, 2020)

Noin 1/3 osa käyttäjistä, jotka käyttävät steroideja yliannostuksina on havaittu aggressiivisuutta, vihamielisyyttä ja ärtyvyyttä käytön aikana. Impulssikontrolli heikkenee hormonien vaikutuksen alaisena. Muutokset käytöksessä johtuvat useista tekijöistä, ja suuret anabolisten steroidien määrät ovat yksi niistä. Käyttäjän persoonallisuus ja psykososiaalinen ympäristö vaikuttavat myös käytökseen steroidien käytön seurauksena. Esimerkiksi ”roinaraivoa” ei ole varsinaisesti todistettu tieteellisesti. Aggression ja väkivaltaiseen käytökseen liittyy monesti useita aineita, kuten huumeita ja geneettistä altistusta tällaiselle käytökselle. Dopingaineita voidaan tästä huolimatta pitää jossain määrin laukaisevana tekijänä. (Seppälä, 2020)

3.2.7 Anabolisten steroidien vaikutus aivoihin

Tutkimuksissa on havaittu, että sekä eläimillä että ihmisillä testosteronilla ja anabolisilla steroideilla on vaikutusta keskushermoston toimintaan. Nämä aineet vaikuttavat erityisesti mielialan, seksuaalisuuden ja aggressiivisuuden säätelyyn liittyviin aivojen keskuksiin. Ihmisillä, jotka käyttävät liian suuria steroidiannoksia, voi ilmetä psykiatrisia oireita, jotka täyttävät mielialahäiriöiden kriteerit, kuten masennusta, ahdistuneisuutta, psykoottisia reaktioita ja kognitiivisten toimintojen heikkenemistä. (Kailanto, 2011)

Tutkimukset ovat paljastaneet, että steroidit vaikuttavat aivojen dopamiini- ja serotoniinivälittäjäjärjestelmiin. Dopamiini on välittäjäaine, joka osallistuu muun muassa liikeaktiivisuuden, oppimisen, tunteiden, positiivisten vahvistavien vaikutusten ja ruokahalun säätelyyn. Se on merkittävä myös palkitsemisjärjestelmän toiminnassa, ja tämä välittäjäaine on keskeinen tekijä riippuvuuden kehittymisessä. Toisaalta serotoniini on tärkeä välittäjäaine, joka säätelee unirytmää, vireystasoa, ruokahalua, seksuaalisuutta ja mielialaa. Lisäksi se liittyy tarkkaavaisuuden ylläpitämiseen ja muistin toimintaan. (Kailanto, 2011)

Anabolisten steroidien liikkakäyttö suurina annoksina voi aiheuttaa vaurioita useille elimille, mikä puolestaan johtaa fyysisten ja henkisten sairauksien kehittymiseen. On huomattavaa, että monien näiden sairauksien oireet voivat olla pitkäaikaisia ja jatkua usein pitkään anabolisten steroidien käytön lopettamisen jälkeen. Suuret annokset ovat osoittautuneet ohjelmoidun solukuoleman aiheuttajiksi useissa solutyypeissä, kuten hermosoluissa, mikä voi johtaa peruuttamattomiin hermostollisiin muutoksiin. Anabolisten steroidien väärinkäyttö on myös liitetty psykiatrisiin sairauksiin sekä huumeiden käytön lisääntymiseen. (Kailanto, 2011)

4 DOPINGAINEITA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ

4.1 Dopingrikos (RL 44:6)

Rikoslain avulla on haluttu puuttua dopingaineiden levittämiseen, eikä dopingaineen käyttämisestä ole kriminalisoitu. Dopingrikoksella tarkoitetaan dopingaineiden laitonta valmistamista, maahantuontia, levitystä tai hallussapitoa levitystarkoituksessa.

Rikoslaisissa (39/1889) dopingrikos on määritelty seuraavasti:

”Joka laittomasti

- 1) valmistaa tai yrittää valmistaa dopingainetta,
- 2) tuo tai yrittää tuoda maahan dopingainetta tai
- 3) myy, välittää, toiselle luovuttaa tai muulla tavoin levittää tai yrittää levittää dopingainetta,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, dopingrikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Dopingrikoksesta tuomitaan myös se, joka pitää hallussaan dopingainetta todennäköisesti tarkoituksenaan levittää sitä laittomasti.” (RL 44:6§)

Dopingrikokset on jaoteltu kolmeen eri törkeysasteeseen, kuten useimmat lait. Lievästä dopingrikoksesta on mahdollista saada vain sakkoa. Perustunnusmerkistön mukaisesta dopingrikoksesta voidaan tuomita sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta. Törkeästä dopingrikoksesta tuomitaan vähintään neljä kuukautta ja enintään neljä vuotta vankeutta. (Kainulainen, 2011, 9)

Dopingrikoksen syyteharkintaan vaikuttaa oleellisesti dopingaineen määrä, joka on yksi keskeisimmistä tekijöistä eri asteikkojen välillä. Lievissä dopingrikoksissa puhutaan yleensä pienestä aineen määrästä, joka oikeuskäytännössä tarkoittaa enintään yhtä keskimääräistä käyttöjaksoa kyseistä dopingainetta. Toisaalta törkeässä dopingrikoksessa puhutaan huomattavan suuresta dopingaineen määrästä, mutta rikos voi olla törkeä myös muista syistä, kuten taloudellisen hyödyn tavoittelusta, osana laajamittaisempaa järjestäytyneitä rikollisuutta tai alaikäiselle dopingaineen levittämisestä.

4.2 Törkeä dopingrikos (RL 44:7)

Jos dopingrikoksessa

- 1) rikoksen kohteena on huomattavan suuri määrä dopingainetta,
- 2) tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä,
- 3) rikos tehdään osana 6 luvun 5 §:n 2 momentissa tarkoitetun, dopingrikoksen laajamittaiseen tekemiseen erityisesti järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa tai (8.5.2015/564)
- 4) dopingainetta levitetään alaikäisille

ja dopingrikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikosentekijä on tuomittava törkeästä dopingrikoksesta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi.

4.3 Lievä dopingrikos (RL 44:8)

” Jos dopingrikos, huomioon ottaen dopingaineen määrä tai muut rikokseen liittyvät seikat, on kokonaisuutena arvostellen vähäinen, rikoksentehtäjä on tuomittava lievästä dopingrikoksesta sakkoon.” (RL 44:8§)

Hallituksen esityksen mukaan dopingaineiden vähäinen määrä olisi keskeinen peruste sille, että tekoa pidettäisiin lievänä. Säännökseen kuitenkin sovellettaisiin aina kokonaisarviointia. Hallituksen esityksessä on annettu esimerkki kokonaisarvioinnin tulkitsemisessa. ” Jos esimerkiksi kyseessä olisi aineen vaikean saatavuuden vuoksi erityisen arvokas dopingaine, ei pelkkä aineen vähäinen määrä välttämättä johtaisi siihen, että teko arvioitaisiin lieväksi.” (HE 17/2001, 47)

4.4 KKO: 2022:49

”A:n edustaman yhtiön tullivarastoon oli toimitettu Kiinasta neljä kauttakuluttavaraa käsiteltyä ja edelleen Euroopan unionin ulkopuolelle vietäväksi ilmoitettua lentorahtierää, jotka sisälsivät dopingaineita. Kolme erää oli takavarikoitu Suomessa. Yhden erän A oli lähettänyt Liettuaan, mutta se oli sittemmin takavarikoitu Virossa.”

4.4.1 Käräjäoikeuden ratkaisu

Syyttäjä vaati A:lle rangaistusta neljästä törkeästä dopingrikoksesta. Tapauksessa käsitellään rikosnimikettä törkeänä, koska kyseessä kaikkien syytekohtien kohdalla on ollut kohteena suuri määrä dopingaineita ja rikoksilla on syytekohtien mukaan katsottu tavoiteltavan huomattavaa taloudellista hyötyä. Lisäksi tekoa on pidetty kokonaisuutena arvostellen törkeänä. Syytekohdat ja dopinglastin määrät ovat seuraavanlaiset.

syytekohta 1: A on tuonut maahan 1.9.2018 - 136 kilogrammaa dopingaineita

syytekohta 2: A on tuonut maahan 22.8.2018 – 232 kilogrammaa dopingaineita

syytekohta 3: A on tuonut maahan 30.9.2018 – 230 kilogrammaa dopingaineita

syytekohta 5: A on tuonut maahan 12.9.2018 – 300 kilogrammaa dopingaineita

Käräjäoikeus totesi selvitettyksi, että A oli tietoinen siitä, että lasteissa oli dopingaineita. Käräjäoikeus päätteli, että A:n käyttäytyminen lastien sisältöön nähden osoitti hänen tietoisuutensa niiden laadusta ja käyttötarkoituksesta osana niiden kuljetusketjua. Erityisesti käräjäoikeus totesi syytekohtassa 5, että A:n passitusilmoituksissa olevat virheelliset ja ristiriitaiset tiedot osoittivat hänen tietäneen doping-

ja lääkeaineiden kuljetuksen todellisen tarkoituksen. A oli kokenut tullivarastonpitäjä, joten hän ei voinut vedota huolimattomuuteen tai erehdykseen. A:n menettely oli suunnitelmallinen ja tarkoituksellinen, ja hän pyrki hämäämään viranomaisia. Käräjäoikeus totesi muiden lastien kohdalla, että passitusilmoituksissa olleet virheet ja epätarkkuudet edistivät mahdollisuutta häivyttää lastia, eikä A ollut pyrkinyt korjaamaan virheitä. A:n olisi tullut tietää oikeat toimintatavat, sillä hän oli kokenut tullivarastonpitäjä. Käräjäoikeus katsoi, että A oli menetellyt tahallisesti syytekohtissa 1, 2, 3 ja 5, eikä mitään rangaistavuutta poistavia seikkoja ollut esitetty. Koska jokaisessa lastissa oli merkittävä määrä dopingaineita ja niiden käyttökaksojen pituus oli huomioitu, oli ilmeistä, että toiminnan tavoitteena oli dopingaineiden levittäminen ja taloudellisen hyödyn tavoittelu. A:n teot arvioitiin kokonaisuudessaan törkeiksi.

Käräjäoikeus tuomitsi A:n neljästä törkeästä dopingrikoksesta ja muista syytekohtiin liittyvistä rikoksista 3 vuoden 6 kuukauden vankeusrangaistukseen. Lisäksi takavarikoidut dopingaineet tuomittiin menetetyiksi valtiolle.

4.4.2 Itä-Suomen hovioikeuden ratkaisu

A valitti hovioikeuteen ja vaati, että syytteet hylätään. Hovioikeus totesi, että tavaroiden väliaikainen varastointi kauttakuljetuksen aikana ei ole rinnastettavissa maahantuontiin. Kuljetetut tavarat olivat olleet tullivalvonnan alaisuudessa A:n omistamassa tullivarastossa, eikä niitä ollut käsitelty virheellisesti tai ylitetty varastointiajan määräaika. Syyte maahantuonnista hylättiin tällä perusteella. A ei täyttänyt passituslomakkeita virheellisesti tai harhaanjohtavasti. Asiassa ei ollut selvitetty, että A olisi tiennyt, ettei kolmen lastin vastaanottajayritystä ollut enää olemassa. Yksi lasti kuljetettiin Liettuan kautta Haminasta Kaliningradiin, ja se oli taloudellisesti perusteltu. Lopulta lasti päätyi Viroon, mutta ei ollut näytetty, että A olisi tiennyt sen jatkoreitistä.

A:n omistama yhtiö vastasi tavaroista kuljetusten ja varastoinnin aikana, mutta huolintasopimuksen mukaisesti sillä ei ollut määräysvaltaa toimeksiantajan omistamiin tavaroihin. A:n ei osoitettu käyttäneen määräysvaltaa dopingaineisiin. A sai tietää, että lastien saapumisilmoituksiin ja AirWay Bill -asiakirjoihin merkityt tavarankuvaukset eivät kuvanneet totuudenmukaisesti lastien sisältöä, mutta hän oli käsitellyt tavaroita viranomaisten kanssa avoimesti. Hän oli totuudenmukaisesti kirjoittanut tavaroiden laadun TI-passituksiin.

A:lle ei ollut osoitettu olevan määräysvaltaa lähetysten sisältämiin dopingaineisiin, eikä hänelle ollut osoitettu yhteistyötä kenenkään kanssa aineiden levittämistarkoituksessa. Aineiden säilyttäminen varastossa ei ollut rikos ilman näyttöä levittämistarkoituksesta, vaikka määrä oli suuri.

Hovioikeus hylkäsi syytteet ja menettämisseuraamusvaatimukset.

4.4.3 Muutoksenhaku Korkeimmassa oikeudessa

Syyttäjälle myönnettiin valituslupa oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:n 2 momentin 1 kohdan nojalla koskemaan syytekohtia 1–3 ja 5.

Syyttäjä vaati, että A tuomitaan neljästä törkeästä dopingrikoksesta vankeuteen käräjäoikeuden tuomion mukaisesti ja että A menettää valtiolle tekojen kohteena olleet dopingaineet. A vastusti syyttäjän valitusta ja vaati sen hylkäämistä sekä dopingaineiden määräystä palautettavaksi oikealle omistajalleen.

4.4.4 Korkeimman oikeuden ratkaisu

Neljä toimituserää dopingaineita on toimitettu lentorahtina Kiinasta A:n hallinnoimaan tullivarastoon. Kolme toimituserää on takavarikoitu tullivarastosta. Yksi toimituserä väliaikaisesti varastoitettiin Liettuan Klaipedassa ja sen jälkeen se siirrettiin kolmeen eri tullivarastoon Liettuassa. Lopulta toimituserä lähetettiin Venäjälle, mutta se pysähtyi Viroon, jossa se takavarikoitiin.

Syyttäjä väittää, että toimituserät eivät olleet todellisuudessa kauttakuljetuksessa, vaan niiden tarkoitus oli tuoda dopingaineita Suomeen tai levittää niitä Euroopan unionin alueelle. Tähän viittaa se, että A oli tietoinen dopingaineiden sisällyttämisestä toimituseriin ja ostajaksi oli ilmoitettu lakkautettu venäläinen yritys, joka ilmoitti toimialakseen asuntorakentamisen. A ei myöskään noudattanut lääkeaineiden kauttakuljetusohjeita, jotka edellyttävät lyhyttä varastointiaikaa ja nopeaa kuljetusreittiä. Lisäksi yksi toimituserä takavarikoitiin Virossa, mikä viittaa siihen, että se ei ollut kauttakuljetuksessa ja että syyttäjän väitteet ovat perusteltuja.

A:n kirjalliset todisteet osoittavat, että hän on laatinut passitus- ja purkausilmoitukset sekä purkanut tavarat varastoon. Vaikka eräiden passitusilmoituksen liitteiden tieto on ollut harhaanjohtavaa, toimituserän sisältö on kirjattu oikein ilmoituksiin. Yksikään toimituserä ei ole ylittänyt 90 päivän väliaikaista varastointiaikaa ennen takavarikoimista. Todisteiden perusteella A on toiminut kauttakuljetussääntöjen mukaisesti eikä hänen toimintansa osoita tarkoituksellista dopingaineiden levittämistä.

Korkein oikeus on päätenyt siihen, että tapahtuneesta teosta ei ole riittävä näyttöä, joka täyttäisi lain mukaisten rangaistusseuraamusten edellytykset. Näin ollen menettämisseuraamuksen tuomitsemiselle ei ole perusteita rikoslain 10 luvun mukaisesti.

Hovioikeus on katsonut, että näyttöä siitä, että A:lla levittämisaikomuksia dopingaineiden osalta ei ole tullut esille. ”Edellä mainituilla perusteilla Korkein oikeus katsoo, ettei hovioikeuden vastaanottaman näytön arvioinnin oikeellisuudesta voi kirjallisen aineiston perusteella kokonaisuutena arvioitaessa jäädä varteenotettavaa epäilystä.”

A on merkinnyt tavaroiden laadun oikein asiakirjoihin, eikä hänellä ole näyttöä tietoisuudesta ostajan yrityksen lakkauttamisesta tai toimituserän jatkoreitistä. Suomessa takavarikoidut toimituserät ovat kuitenkin olleet varastoituina liian pitkään, mutta tämä ei yksin osoita aikeita levittää dopingaineita kauttakulun sijaan.

Hovioikeuden tuomion lopputulosta ei muutettu korkeimman oikeuden tuomiolauselmassa.

4.5 KKO: 2008:51

Otan tämän korkeimman oikeuden tapauksen siltä osin analysoitavaksi, jotta selvitän kuinka paljon dopingainetta, on dopingrikoksessa määritelty ”huomattavan suuri määrä dopingainetta”. Kyseinen ennakkopäätös tarkastelee myös monipuolisesti sitä, miten oikeudessa arviointi toteutuu dopingaineiden käyttäjän hallussa olleesta dopingaineesta. Tämä on oleellinen tieto, kun tarkastellaan tapauskohtaisesti, että milloin tuomioistuin katsoo, että kyseessä on törkeä dopingrikos perusmuotoisen dopingrikoksen sijaan tai sitten, ei rikosta kokonaan. Tämän lisäksi tapaus antaa pohjaa sille, että milloin voidaan todeta, että kyseessä on vain omaan käyttöön tarkoitettu dopingainemäärä.

A:lla oli hallussaan yhteensä 2 313 tablettia ja 34 ampullia dopingaineeksi määriteltyä ainetta. Korkein oikeus katsoi, että A oli todennäköisesti tarkoittanut laittomasti levittää näitä dopingaineita. Määrä ei katsottu olevan huomattavan suuri. A syyllistyi perusmuotoiseen dopingrikokseen, ei törkeään dopingrikokseen.

4.5.1 Todennäköisen levittämistarkoituksen arvioinnin perusteista

Kun arvioidaan dopingaineen hallussapitoa ja levitystä, merkitystä siinä annetaan aineen määrälle, pakkauksiin, löydön olosuhteisiin ja mahdollisiin vihjeihin levittämistarkoituksesta. Dopingaineiden levittämistarkoitus arvioidaan määrän perusteella, ja rajana pidetään sellaista määrää, joka olisi riittävä muidenkin henkilöiden käyttöön. Hallituksen esityksessä (HE 17/2001 vp s. 41 ja 42) on rajaa määritelty tämän suuntaisesti.

Määrän arvioinnissa on tärkeää tietää, millaisia dopingaineita käytetään ja millaisia määriä yleensä käytetään levittämistarkoituksessa. Dopingaineiden käyttöjaksossa kulutettavan määrän arviointi perustuu yleisesti kahden kuukauden käyttöön ja kahteen kuukauteen taukoa. Arvioinnissa käytetään yleensä tablettien kappalemääriä tai ampullien tilavuutta millilitroina. Tasaisen ja jaksottaisen käytön

eron tasoittumisen takia ainetarvetta voidaan käyttää myös arvioitaessa tasaisen käytön ainekulutusta neljän kuukauden aikana. Vaikuttavan aineen yhteismäärään perustuva laskentatapa ei ole luotettava, erityisesti tilanteissa, joissa käytössä on huomattava määrä steroidiampulleja, sillä vaikuttavaa ainetta tarvitaan vähemmän kuin tablettien tapauksessa.

Asiantuntijoiden lausuntojen perusteella anabolisten steroidien keskimääräinen väärinkäyttömäärä on noin 10 tablettia vuorokaudessa muiden kuin testosteronitablettien osalta ja noin 30 tablettia vuorokaudessa testosteronitablettien osalta. Ampullimuotoisten anabolisten lääkeaineiden osalta väärinkäyttömäärä on noin 1 millilitra joka toinen vuorokausi. Yhdellä käyttöjaksolla käytetään keskimäärin noin 600 tablettia muita anabolisia steroideja kuin testosteronia tai noin 1 800 testosteronitablettia tai noin 30 millilitraa ampullimuotoisia anabolisia steroideja.

Yllä olevien perustelujen myötä korkein oikeus on katsonut A:lla olevan dopingaineet hallussa levittämistarkoituksessa.

5 TIETOPERUSTA JA SEN LUOTETTAVUUDEN ARVIOINTI

Opinnäytetyötä aloittaessa minulle oli selvää, että aiheesta löytyy erittäin paljon tietoa. Kysymys olikin, että mistä saisin kaikista luotettavinta ja ajantasaisinta tietoa. Katsoin dopinglinkin sivuston olevan hyvin luotettava tähän opinnäytetyöhön. Sivustoilla käsiteltiin paljon juuri niitä aiheita, joita minulla oli tarkoitus tutkia liittyen dopingaineisiin. Dopinglinkki sivuston tuottaa A-klinikkasäätiö ja sen rahoittaa opetus- ja kulttuuriministeriö sekä sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus. Dopinglinkin materiaalin on tuottanut erilaiset asiantuntijat, joita erittelen seuraavaksi. Tämä siitä syystä, että opinnäytetyöni on osittain kirjallisuuskatsaus ja siinä on paljon kiistatonta faktatietoa ja toteamuksia ja ei niinkään arviointia siihen mitä tietoperustaan tulee.

Tieto anabolisista steroideista, niiden haittavaikutuksista ihmiseen on peräisin Timo Seppälältä. Seppälä on farmakologian dosentti, lääketieteen ja kirurgian tohtori sekä suomalaisen antidopingtoiminnan asiantuntija. Hänestä löytyy erittäin paljon tietoa Google hakukoneesta.

Dopingaineiden kulusta Suomeen ja tilastointi on peräisin Leskisen Jarilta, joka on mm. valtiotieteiden tohtori ja työskentelee nykyisin keskusrikospoliisin strategisen rikosanalyysin erikoistutkijana. Hänestä löytyy paljon tietoa Google hakukoneesta.

Aineisto dopingaineiden vaikutuksesta ihmisen aivoihin on peräisin Sanna Kailannolta, joka on terveyden ja hyvinvointilaitoksessa virkanimikkeellä erityisasiantuntija. Hänen koulutuksensa on fysiologia ja neurotiede sekä fysiologinen eläintiede. Lisätietoa hänestä löytyy terveyden ja hyvinvointilaitoksen internet sivuilta.

Dopingaineisiin liittyen tietoa on myös haettu useasta kirjasta, mitkä ovat merkitty lähdeluetteloon. En katso kuitenkaan, että kirjoista saatu tieto on ihan yhtä luotettavaa kuin asiantuntijoiden tietämys aiheesta. Perustelen mielipiteeni sillä, että aiheeseen liittyvät tavoittamani kirjat käsittelevät dopingaineita pääosin urheilun näkökulmasta, eikä niinkään lääketieteellisestä. Muu materiaali koskien lainsäädäntöä on pääosin rikoslaista ja korkeimman oikeuden nettisivuilta

6 TULOKSET

Tässä kappaleessa esitetään tutkimuksen tulokset eli se, mitä olen saanut selville aiheeseen liittyen. Tuloksissa täytyy ottaa huomioon, että opinnäytetyössäni käytetään tutkimusmenetelmänä kirjallisuuskatsausta, mikä perustuu jo aiemmin tehtyihin tutkimuksiin ja selvityksiin. Toisin kuin monessa toiminallisessa opinnäytetyössä, niin tässä ei luoda uutta tietoa vaan enemminkin tarkastellaan saatavilla olevaa materiaalia halutusta näkökulmasta.

6.1 Tulokset aineiden vaikutuksista ihmiseen

Tulosten myötä voidaan todeta, että dopingaineiden käyttö voi aiheuttaa monia vakavia terveysongelmia. Tässä opinnäytetyössä keskityttiin tarkemmin anabolisiin steroideihin ja testosteroniin. Edellä mainittujen aineiden päälimmäisiksi vaikutuksiksi jäivät maksavauriot, sydän ja verisuonitaudit sekä hormonaaliset häiriöt. Se on myös selvää, että kasvuiässä olevalle nuorelle vaikutukset ovat vieläkin haitallisempia.

Tuloksista paljastuu, että tänä päivänä dopingaineista tiedetään erittäin paljon. Tämä johtuu osittain siitä, että lähes kaikki dopingaineet ovat käytössä lääkaineena ja niillä on lääkärin määräämänä hyödyllinen vaikutus. Tällaisia tapauksia ovat esimerkiksi kivessyöpä tai vastaavanlainen sairaus, mikä horjuttaa kehon normaalia hormonitasapainoa. Kehonrakennuksessa aineiden käyttömäärät ovat kuitenkin jopa 10 kertaisia potilaiden hoitokäyttömääriin verrattuna, niin tästä syystä ne aiheuttavat käyttäjien elimistöille lukuisia ongelmia.

6.2 Lainsäädäntöä koskevat tulokset

Dopingaineiden lainsäädäntöä tarkastellessa jollekin voi tulla hieman yllätyksenä, että kyseisiä aineita saa käyttää Suomessa. Aineiden käyttö ei kuitenkaan ole niin yksinkertaista, vaikka käyttörikosta ei ole. Selvitykseni perusteella voidaan todeta, että mikäli joku haluaa käyttää aineita siten, että ei syyllisty rikokseen niin hänen on todenteolla perehdyttävä aineita koskevaan lainsäädäntöön. Aineiden ostamisella omaan käyttöön voi helposti syyllistyä dopingrikokseen. Tämä siitä syystä, että aineiden

käyttäjät ei päästä tuota määrää, paljon hän kykenisi käyttämään aineita vaan KKO:n ennakkopäätösten perusteella aineiden määrät ovat asiantuntijoiden lausuntoihin pohjautuen määritelty hyvin tarkasti ja rikosepäilyissä otetaan erittäin monta seikkaa huomioon.

Selvityksen perusteella paljastuu myös dopingrikoksen tutkimisen hankaluus viranomaisen näkökulmasta. Dopingrikoksen esitutkintaa ei voida toimittaa samalla tavalla kuin monissa muissa rikoksissa, vaan se vaatii tutkijalta perehtymistä aiheeseen ja myös aineiden tuntemusta.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

7.1 Vastaukset tutkimuskysymyksiin

Seuraavassa kappaleessa käydään läpi tutkimuskysymykset ja niihin saamani vastaukset, joista olen tehnyt johtopäätöksiä otsikon mukaisesti.

7.2 Miten dopingaineet vaikuttavat ihmiseen?

Aineistoista selvisi, että dopingaineet vaikuttavat pitkälti lähes kaikkiin elimiin ihmisessä aivoista ihoon saakka. Aineiston pohjalta voidaan todeta, että dopingaineita käytetään suorituskyvyn parantamiseen lähinnä urheilussa, mutta myös urheilun ulkopuolella ja tälle on oma nimityksensä: kuntodoping. Aineiden vaikutuksessa ihmisen kehoon pidetään vakavimpina sen vaikutukset sydämen terveyteen. Kerätyn aineistoin perusteella voidaan todeta, että dopingaineiden käyttö voi pahimmillaan johtaa äkkikuolemaan sydänkohtauksen ja aivohalvauksen takia.

Pitkään pohdittu kysymys dopingaineiden käyttäjistä kuuluu, että tekeekö dopingaineet käyttäjästä aggressiivisemmän? Totean kerätyn materiaaliin perustuen, että se on mahdollista. Dopingaineilla on lukuisia vaikutuksia ihmisen psyykkiseen hyvinvointiin ja on todettu aiheuttavan lukuisia negatiivisia vaikutuksia ihmisen aivoihin. Näitä vaikutuksia avataan kappaleissa 3.2.6 ja 3.2.7.

7.3 Millaisissa tilanteissa dopingaineiden käyttö ja hallussapito muuttuu rangaistavaksi?

Dopingrikoksen lainsäädäntöä sen enempää toistamatta voidaan todeta, että näiden aineiden henkilökohtainen käyttäminen on täysin laillista. Dopingaineita hankkimalla omaan käyttöön voi tästä huolimatta kuitenkin syyllistyä rikokseen. Oikeudessa pohditaan, että onko rikoksen kohteena olevan aineen määrä pidettävä huomattavan suurena. Tämän selvittämiseen tutkitaan, että kuinka moneen

keskimääräiseen väärinkäyttöjaksoon dopingaineet riittäisivät. Tätä voidaan tavallaan verrata huumausaineisiin siinä kontekstissa, että kuinka monta käyttöannosta henkilöllä on hallussa. Jos tuomioistuimien katsoo, että henkilöllä on hallussa suurempi määrä dopingainetta, kun mitä hän itse voisi käyttää, niin tämä viittaa mahdolliseen levittämistarkoitukseen. Tällöin käyttäjä voi syyllistyä dopingrikokseen. Tämä ei kuitenkaan ole yhtä selkeää kuten huumausaineissa, joista on tehty taulukko, missä on yksilöllisesti määritelty minkä verran mitään huumausainetta täyttää minkäkin rikosnimikkeen tai huumausainerikoksen asteen.

Dopingrikoksen edellytysten pohdinnassa tekee hieman monimutkaista se, että dopingaineiden oman käytön arviointiin liittyy monia epävarmuustekijöitä esimerkiksi se, että dopingaineiden käyttömäärissä esiintyy eroavaisuuksia käyttäjien tottumusten mukaan, mutta myös eri lajeja harrastavien käyttäjien kesken. Ei pystytä siis osoittamaan tarkkaa ainemäärää, jonka käyttäjä omaa käyttöä varten hankkii yhdellä kertaa. Korkein oikeus arvioi asiantuntijoilta saamien tietojen mukaan, että jos aineen käyttäjällä on hallussa selvästi enemmän kuin mitä hänen voidaan olettaa käyttävän, niin siinä tapauksessa voidaan katsoa, että hänellä on aineet hallussa levittämistarkoitukseen. Tämä arviointi suoritetaan lähtökohtaisesti silloin, kuin mitään muuta dopingaineiden levittämiseen osoittavaa ei olla näytetty poliisin tai tullin toimesta.

7.4 Millaisia erityispiirteitä dopingrikoksen tutkinta pitää sisällään poliisin näkökulmasta?

Korkeimman oikeuden ennakkopäätöksen KKO 2022:49 perusteella voidaan todeta, että poliisin suorittama esitutkinta täytyy olla erittäin kattavaa ja se vaatii myös esitutkintaa suorittavalta poliisilta paljon asiantuntemusta. Teema ei ole millään tavalla yksinkertainen. Mikä tuli uutena korkeimman oikeuden ennakkopäätöksen myötä, oli se, että vaikka Suomen kautta tuo ja vie kauttakuljetuksena melkein rajattoman määrän dopingaineita, niin kauttakuljetus ei täytä laissa määriteltyä dopingrikoksen tunnusmerkistöä. Henkilö, joka vastaa kauttakuljetuksesta ei myöskään vastaa tavaroihin kohdistuvaan rikosepäilyyn, mikäli poliisi ei osoita, että hänellä on määräysvalta kyseisiin pakkauksiin. Lisäksi tapaus antaa erinomaisen esimerkin siitä, että poliisin täytyy tutkia kattavasti mitä on tapahtunut ja myös mitä ei ole tapahtunut, mitä rikoksesta epäilty tietää ja mitä ei tiedä. Suomessa rikokseen syyllistyminen edellyttää lähtökohtaisesti tahallisuutta ja tämä täytyy ottaa erityisesti huomioon dopingrikoksissa. Dopingaineiden määrää arvioitaessa oikeudessa voidaan todeta, että laskukaavat eivät ole yksinkertaiset ja korkein oikeus nojaa pitkälti asiantuntijoiden lausuntoihin asiassa. Ei voida siis pitää oletuksena sitä, että dopingaineiden käyttäjät tietävät rajat siihen, milloin he voivat syyllistyä dopingrikokseen.

8 POHDINTA

Tässä kappaleessa ei ole tarkoitus pohtia erityisemmin dopingaineiden vaikutuksia ihmisen terveyteen vaan enemmän sitä koskevaa lainsäädäntöä. Katson, että dopingaineiden terveyshaitat ovat käsitelty melko kattavasti ja lukijalle on tässä kohtaa melko selvää, millaisia vaikutuksia aineet aiheuttavat käyttäjälle. Mielestäni omalla pohdinnallani ei ole kummoista painoarvoa, kun kyse on lääketieteellisistä tutkimuksista. Jos sattuisin olemaan alaan erikoistunut lääkäri tai muu asiantuntija, niin antaisin toki oman mielipiteeni asiaan tässä kohtaa. Seuraavassa kappaleessa käydään siis läpi koko opin- näyteprosessia ja eteen tulleita haasteita. Pohdin keräämieni tietojen pohjalta mieleen myös tulleita ajatuksia ja mahdollisia jatkotutkimuksia aiheeseen liittyen.

Eniten ajatuksia herätti opinnäytetyössäni korkeimman oikeuden tapaukset. Varsinkin KKO 2022:49, josta tuli esille juuri se, mikä tekee dopingrikosten tutkinnasta niin hankalaa. Se, että poliisin pitää osoittaa dopingaineiden levittämistarkoitus voi olla hyvinkin haastavaa. Kun satoja kiloja dopingaineita tulee vastaan, niin mitään rikosta ei varsinaisesti ole vielä tapahtunut. Poliisin pitää osoittaa, että sitä levitetään. Miten tämä sitten onnistuu? Voidaanko tilanteessa ottaa esimerkiksi salaisia pakkokeinoja käyttöön ja laittaa dopingaineet seurantaan, kun rikosta ei ole vielä edes tapahtunut? Toisaalta KKO 2008:51 herättää seuraavanlaisia kysymyksiä: Miten partion tulisi suhtautua dopingaineisiin, kun ne tulevat keikalla vastaan? Onko poliisissa tarpeeksi asiantuntemusta dopingaineista partiotasolla? Nämä ovat kysymyksiä, mitkä tulevat ensimmäisenä mieleen ja näistä voisikin tehdä jatkossa tutki- musta.

Kun katsotaan korkeimman oikeuden ratkaisuisissa tehtyjä laskelmia dopingaineiden osalta, niin voi- daanko tällaisia arviointia odottaa tavalliselta poliisipartiolta, joiden pitää päättää paikanpäällä, että ottavatko yleisjohtajaan yhteyttä ja ilmoittavat, että ovat törmänneet epämääräisiin dopingaineisiin tehtävällä. Tietääkö yleisjohtaja, kuinka paljon tuo kyseinen henkilö saa pitää kotonaan dopingainetta, siten että hän ei syyllisty mihinkään rikokseen? Voidaanko dopingaineet takavarikoida ”varmuuden vuoksi”, mikäli myöhemmin todetaan, että määrä ylittää dopingrikoksen edellytykset? Koen, että asi- asta voisi järjestää koulutusta tietyille kenttämiehille ja tutkijoille. Yksinkertainenkin dopingrikos voi viedä paljon aikaa tutkijalta, kun hän joutuu perehtymään aiheeseen melko syvällisesti, ennen kuin pystyy varsinaisesti edes muodostamaan minkäänlaisia rikosnimikkeitä. Asiaa voisi verrata esimer- kiksi liikennesektorin raskaan liikenteen valvontaryhmään. Ryhmässä asiantuntemuksen takia pysty- tään suorittamaan erilaisia tarkastuksia ja antamaan vaikka sakkoja virheellisistä kuorman sidoksista. Poliisimiehellä, jolla ei ole raskaan liikenteen valvonnan koulutusta tai muualta saatua asiantunte- musta, ei yksinkertaisesti kykene suorittamaan raskaan liikenteen valvontaa ja jos onnistuisikin ohjeita lukemalla, niin yhden kuorma-auton tarkastuksessa voisi mennä työvuoro, mikä ei olisi tietenkään tar- koituksenmukaista.

KKO 2022:49 tapauksessa hyvin erityistä mielestäni oli juuri samat seikat mihin syyttäjä olikin takertunut. Kauttakuljetuksesta vastaava henkilö oli siis ilmoittanut satojen kilojen dopingaineiden päämääräksi venäläisen rakennusyhtiön, joka oli lopettanut toimintansa jo vuosia aiemmin. Kauttakuljetuksesta vastaava henkilö oli myöhemmin sanonut, että hän ei tiennyt tuon yrityksen olleen lakkautettu ja poliisi ei ollut selvittänyt sitä, että tuo henkilö ei tiedä sitä, että rakennusyhtiö, jolle hän on toimittamassa dopingaineet on lakkautettu. En olisi uskonut, että tuo selitys menisi läpi korkeimmassa oikeudessa. Tämän lisäksi miksi kiinasta saapuva tuontitavara menisi Suomen kautta Venäjälle? Mihin rakennusyhtiö olisi edes käyttänyt satoja kiloja dopingaineita? En keksi mitään muuta selitystä kuin työntekijöiden työnteko suorituksen tehostaminen, mikä on mielestäni erittäin epätodennäköistä. Tapauksessa on paljon kyseenalaisia kohtia, mutta korkein oikeus on hylännyt käräjäoikeuden tuomion perusteluineen, joten asiassa ei auta valittaa.

Mielestäni prosessina opinnäytetyö eteni suhteellisen hyvin. Minulla oli suunnitelmana alun perin käydä pinnallisesti kaikkia suosituimpia dopingaineita läpi ja niiden vaikutuksia. Totesin siinä vaiheessa, kun aloin keräämään tietoa, että dopingaineita on yksinkertaisesti liian monta, ja niiden vaikutukset eroavat hyvinkin paljon. Olisin joutunut kirjoittamaan toista sataa sivua, eikä lukijalla vielääkään olisi kovin tarkkaa tietoa, siitä mitä tietty aine aiheuttaa terveydelle. Tästä syystä päätin, että perehdyn ainoastaan kaikista yleisimpään dopingaineeseen ja otan selville kaikki sen vaikutukset. Katsoin tämän kannattavammaksi tutkimuksellisesta näkökulmasta.

Tutkimuksessa mielestäni oli positiivista se, että aiheesta oli erittäin paljon tietoa saatavilla. Haasteena olikin tiedon suodattaminen. Suurin haaste oli kuitenkin se, että oman arvion mukaan noin 95 % dopingaineita käsittelevistä kirjoista, artikkeleista ja muista tietoaaineistoista keskittyivät lähes täysin dopinginainesiin kilpaurheilun näkökulmasta. Tämä on ymmärrettävää siinä mielessä, että niin kauan henkilön dopingaineen käyttö ei vaikuta negatiivisesti muihin henkilöihin eli kilpaurheilun tapauksessa kilpailun arvokkuuteen, niin ihmisillä ei lähtökohtaisesti kiinnosta dopingaineet. Onnekseni lähes kaikki dopingaineet ovat käytössä lääketieteessä ja tästä syystä niistä on tehty hyvin perusteellista tutkimusta. Voineen todeta, että myös doping tarkoituksessa aineita käyttävät henkilöt ovat isossa roolissa siihen, että dopingaineista on paljon tietoa saatavilla. Mikäli dopingaineita olisi tähän asti käytetty ainoastaan lääkärin määräämissä määrissä, niin aineista ei todennäköisesti olisi samalla tavalla tietoa saatavilla. Käyttäjät toimivat siis automaattisesti eräänlaisina ihmiskokeina, silloin kuin he pyrkivät saavuttamaan suprafysiologiset vaikutukset aineista. Esimerkiksi tavallisella 25 vuotiaalla miehellä testosteronin taso on viitearvoissa, kun se on noin 12–40 nmol/l (nanomoolia litrassa). Suprafysiologisessa tapauksessa arvot ovat kymmenkertaisia viitearvoihin verrattuna, mikä on elimille haitallista, mutta lihaskasvun kannalta optimaalista.

Kun päädyin valitsemaan aiheeksi dopingaineet minulla oli ennako-odotuksena, että dopingainetta koskeva lainsäädäntö olisi ollut selkeämpää. Odotin jonkinlaisia taulukkoja dopingaineista ja niiden määristä, että milloin minkäkin dopingaineen katsotaan ylittävän rikoksen tunnusmerkistön edellytykset. Tällaista ei kuitenkaan ole olemassa ja tapaukset voidaan todeta vähintäänkin monimutkaiseksi, kun perehtyy asiaan liittyviin oikeustapauksiin. Huumausaineista taulukot ovat valmiina ja rikosnimikkeet ovat selkeämpiä. Arvioin, että asia on näin, siitä syystä, että dopingaineet eivät ole läheskään yhtä yleisiä ja tästä syystä lainsäädäntö ei välttämättä ole ihan niin tarkkaa tai sitten voi olla, että niitä ei koeta yhtä vaaralliseksi kuin huumausaineet. Tässä pitää kuitenkin ottaa huomioon se, että dopingaineetkin voivat olla hengenvaarallisia juuri niin kuin huumeetkin, mutta koska käyttäjiä on huomattavasti vähemmän niin tilastoissa niiden vaarallisuus ei välttämättä näytä yhtä pahalle kuin huumausaineiden. Kuten opinnäytetyön alussa todettiin, että dopingaineiden käytön tilastoiminen on erittäin hankalaa, siitä syystä, että moni käyttäjä ei koskaan paljasta edes läheisilleen käyttävänsä dopingaineita ja kun kukaan ei tiedä käytöstä, niin se tekee tilastoimisen lähes mahdottomaksi.

Jatkotutkimuksia aiheesta voisi tehdä lukuisia. Kaikista tärkeimpänä itse näkisin jonkinlaisen opinnäytetyön, jonka tuotoksena eli produktina olisi yleinen opas tai muu taulukko poliisimiehistöille ja päällystölle. Yleisimpiä tavattuja dopingaineita voitaisiin listata ja tehdä korkeimman oikeuden tapausten pohjalta laskelmat, että milloin kyseessä on sellainen määrä dopingainetta, että on syytä epäillä se olevan henkilön hallussa levittämistarkoituksessa. Tällä hetkellä en tiedä, että kuinka kenttäpoliisit edes suhtautuvat dopingaineisiin, jos niitä tulee vastaan keikoilla. Perusteettomasti ei voida tietenkään takavarikoida dopingaineita, kun niitä tulee vastaan, ja jos melkein kukaan ei tiedä kuinka paljon kyseisiä dopingaineita täytyy olla, että rikoksen edellytys täyttyy, niin mitä siinä oikein voi tehdä? Asiaa ei pitäisi kuitenkaan jättää sikseen vain sen takia, että poliisilla ei ole tarpeeksi asiantuntemusta aineisiin liittyen.

Toinen jatkotutkimusehdotus voisi keskittyä dopingaineiden käyttäjiin enemmän. Somesta löytyy kuitenkin paljon käyttäjiä, jotka ovat hyvin avoimia heidän dopingaine käytöstään. Heitä voitaisiin haastella erilaisista näkökulmista. Olisi mielenkiintoista tietää, että miten käyttäjät kokevat aineiden vaikutuksen heidän psyykkiseen hyvinvointiinsa. Lisäksi olisi mielenkiintoista tietää ovatko he joutuneet aineiden takia poliisin kanssa tekemisiin ja mikäli on, niin miten poliisi on suhtautunut asiaan.

Lopuksi haluaisin muistuttaa vielä viimevuosina yleistyvistä kuntodoping trendistä ja poliisin muuttuvasta toimintaympäristöstä. Voidaan todeta, että kyseinen aihe ei tänä päivänä ole missään mielessä poliisin ainoa haaste eikä myöskään vakavimmasta päästä. Tästä huolimatta uskon, että pienillä muutoksilla voitaisiin muuttaa tuota suuntaa, mihin se on tällä hetkellä menossa. Tämä ei myöskään ole ainoastaan poliisin tehtävä vaan aineiden vaikutuksista olisi ideaalia saada kouluissa yleissivistävää tietoa nuorille, joita ulkonäköpaineet voivat joissain määrin koskea enemmän ja sitä myötä harkitsevat aineitten käyttöä.

LÄHTEET

Valtioneuvoston asetus rikoslain 44 luvun 16 §:n 1 momentissa tarkoitetuista dopingaineista (705/2002) <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2002/20020705>

Haaparanta, Leila & Ilkka Niiniluoto 1986. Johdatus tieteelliseen ajatteluun. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Hirvonen, Aki 2011: Opas oikeustieteen metodologiaan. Mitkä metodit? Yleisen oikeustieteen julkaisu, Helsinki. Luettavissa: https://www2.helsinki.fi/sites/default/files/atoms/files/hirvonen_mitka_metodit.pdf. Luettu 24.1.2023

Salminen, Ari 2011: Mikä kirjallisuuskatsaus? Vaasa, Vaasan yliopiston julkaisuja. Luettavissa: https://osuva.uwasa.fi/bitstream/handle/10024/7961/isbn_978-952-476-349-3.pdf?sequence=1
Luettu: 24.1.2023

Hämäläinen, Päivi & Vehkavaara, Satu & Perheentupa, Antti 2020: Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim - Terveen miehen anabolisten steroidien käyttö

Koskelo, Jukka 2015: Lääkkeiden väärä käyttö. Kuntodoping – mistä on kyse? [sähköinen tietoa-ineisto]. Luettavissa: https://sic.fimea.fi/1_2015/kuntodoping_mista_on_kyse Viitattu 18.1.2023

Kröger, Tanja 2017: Markus alkoi käyttää dopingia alaikäisenä – 26 vuotta myöhemmin hän näkee jo kaukaa, kuka käyttää: "Tiedän lähemmäs sata" <https://yle.fi/a/3-11167319>.
Viitattu 20.1.2023

Leskinen, Jari 2021: Dopinglinkki – dopingaineiden kulku Suomeen [sähköinen tietoa-ineisto] <https://dopinglinkki.fi/tietopankki/dopinglainsaadanto/dopingaineiden-kulku-suomeen> Viitattu 20.1.2023

Seppälä, Timo 2020: Dopinglinkki – Anaboliset steroidit ja testosteroni [sähköinen tietoa-ineisto] <https://dopinglinkki.fi/tietopankki/dopingaineet/anaboliset-steroidit-ja-testosteroni>
Viitattu 20.1.2023

Kailanto, Sanna 2011: Dopinglinkki – Anaboliset steroidit aiheuttavat pitkäaikaisia muutoksia aivoissa [sähköinen tietoa-ineisto] <https://dopinglinkki.fi/tietopankki/dopingaineet/anaboliset-steroidit-aiheuttavat-pitkaaikaisia-muutoksia-aivoissa>. Viitattu 20.1.2023

Rikoslaki 19.12.1889/39

Kaarinen, Pekka 2008: Doping voittaa aina - Kielletyt keinot kautta aikojen.

Vettenniemi, Erkki 2009: Piikit ja pillerit – Suoraa puhetta dopingista.

Mazanov, Jason 2017: Routledge research in sport business and management: Managing Drugs in Sport.

Kainulainen, Heini 2011: Rangaistuskäytäntö dopingrikoksissa. Helsinki. Hakapaino OY. Luettavissa: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/152502>

KKO: 2022:49

KKO: 2008:51

Puumala, Pasi & Paananen, Jarkko, Opinnäytetyö (3/2017). Dopingrikollisuus Suomessa ja ulkomailla – Systemaattinen kirjallisuuskatsaus. Luettavissa https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/124104/ON_Puumala_%20ja_Paananen?sequence=1&isAllowed=y

Linkka, Katja, Opinnäytetyö (12/2015). Kuntoilijoiden dopingaineiden käyttö, haitat ja dopinglinkin hyödyntäminen, opaskansio salon a- klinikalle. Luettavissa <https://core.ac.uk/download/pdf/38133241.pdf>